

Győztesek köztársasága

Az ön idejövetele okán azzal a feltételezéssel kell mernem élni, hogy valami normálistól eltérő történés esete kell, hogy fennálljon, úgy értem, nekem valamiről most be kellene tudnom számolni, hogy annak mentén ön képet alkothasson valamiről, ha jól sejtem, vagy valami az által van, hogy...

Vincze Sámuelhez milyen viszony fűzte?

Igen. Értem. Vincze Sámuelhez én kellően szakmai kapcsolódás mentén... voltam elköteleződve.

Története?

A története? Igen. Az egész történetre az jellemző... hogy... én annak idején a Forgóház kulturális intézményen belül voltam nem szerződéssel foglalkoztatott önkéntes... amely tevékenység számomra nem tudott kielégítővé válni, és hát ennek okán én gondolkodóba estem, hogy merre keressem tovább az utat, és itt, a Forgóházban éppen a főnököm hívta fel a figyelmemet erre a lehetőségre, hogy Pusztai társulatába új asszisztentst keresnek, amely társulat működését, ha korábban mint konstrukciót nem is, de mint művészeti produktumokat létrehozó... intézményt, mondhatom, hogy azért ismerni véltem, úgyhogy jelentkezésre adtam a fejemet, melynek nem kevés technikai részlete megkívánja elmondanom...

Akkor tudta, hogy Vincze Sámuel ott dolgozik?

Igen, értem a kérdését. Nem tudtam. Nem tudtam, de az is lehet, hogy tudtam. Nem tudom, megmondom őszintén. Én akkor Pusztairól, mármint Pusztai László személye volt az, valamint az általa felépített társulat korábbi működése, amit jószíriével ismerni véltem, és ami arra az elhatározásra juttatott, hogy én itt szívesen vállalnék asszisztensi állást.

Am amikor úgy alakult a helyzet, hogy valóban oda is kerülhettem, ez olyan négy nappal lehetett az elhatározásom után, és körülbelül egy nappal a jelentkezésemet követően, tudniillik Pusztai társulata akkor rettenetesen nagy szükségét látott az asszisztensi feladatok elvégzésére, és hát őszintén megmondva magának, ezt a pozíciót ott senki nem töltötte be annyi ideig, ameddig jómagam, és nem bártorkodom azt hinni, hogy bárki túlzással merne megvádolni, ha az ember azt állítaná, hogy... bizony ez egy kutya nehéz munka volt, és nem csupán annak okán, hogy minden olyan emberért, aki akár csak közvetetten is kapcsolódott a társulathoz, általam volt...

Megkérem, hogy koncentráljon a lényegre. Mikor és hogyan ismerte meg Vincze Sámuel? Milyen kapcsolat alakult ki Önök között? A történésekre próbáljon szorítkozni.

Igen, igen! Értem. Bocsánat. Mindenképp a történésekre szorítokozom innentől fogva.

Tehát én kétezer-tizenhárom október tizenegyedikén léptem be a Pusztai László Társulat ajtaján, tíz óra magasságában.

Kérem, nyugodjon meg. Nem kell órapontosan beszámolni egy évnyi munkakapcsolatról. Csak vázolja nagy vonalakban, hogy mi történt, amíg ott volt. Híradás jelleggel. Csak a lényegét.

Dehát engem itt bolondok vesznek körül egész álló nap! Látja, így van működtetve ez az egész magyar egészségügy! Igazából kezelést sem kap az ember, csak az egész napos fekvőkúra! Aki ide bekerül, az kikerül a köznyilvántartásból, hogy kiiktatódjon, mert valójában az egész egy meghalasztó hely. Az ember be van oda vágva, kérem, és onnantól nem számít! Csináljon, amit akar! Mármost nem maga...

Az egyik idősebb asszony például reggeltől késő estig, sőt, alkalom adtán még éjszaka, valamint hajnalban is a felső szomszédra panaszkodik, noha mondanom sem kell, hogy nincs felettünk senki, tekintettel arra, hogy a kórháznak a legfelső emeletén helyezkedünk el, a másik hölgy viszont, kérem, engedje nekem ezeket elmondani, állandóan cigarettát kér tőlem, van egy szerencsétlen is, egy amolyan teljesen összeaszalódott kis nő, aki folyamatosan kipakol-bepakol. Ezek vannak egész nap, ennek mentén alig jut az embernek bármi az eszébe. A szomszéd ágyon lévő nő folyton-folyvást az iránt érdeklődik, amikor meglát – ez a konstrukció napjában gyakorta megvalósul –, hogy „maga nem a Simonyiné a harmadikról?”

Egy férfi pedig... egy férfi azzal henceg, hogy egyszer régen szexuális kapcsolatot létesített velem, csak ez már elfelejtődött.

Több mint egy éve tartózkodom itt, a Pusztaiéktól egyenesen ide lettem hozva. Amikor ki vagyok borulva, mondom a nővérnek, hogy én márpedig el leszek menve innen. Ő meg széttárja a karját, és mondja, hogy „Miért fenyeget? Menjen!”

Természetesen ő is tisztában kell, legyen vele, nincs hová mennem, mert nekem az utolsó helyemül a Pusztai társulat irodája szolgált.

Ez, ez az egész, hogy mondjam, micsoda, ott kezdődött el. Igen akkor, amikor bekerültem oda, és akkor kezdődött nekem ez a dolog, amikor a Lőrinc... elment, mármost eltávozott... pontosan azt követőleg néhány nappal. Azóta minden egyre rosszabb: nem eszem, nem alszom, vashiányos lettem, nincs vérnyomásom, de nem vészes! Semmi az egész! Jól vagyok, köszönöm. Ne aggódjon irántam!

Vincze Sámuel vette föl?

Igazából, őszintén szólva igen. Samu által lettek az emberek már réges-rég dirigálva abban az időben, Pusztai nem is volt sehol, pedig hát ne kelljen bizonygatnom, hogy nem a Samu, vagyis Vincze Sámuel miatt mentem oda. Én ott meg lettem gyötörve általa, ez tudva levő. De mások is, vagy ha nem, akkor csak azért nem, mert mások időben tudtak kellően megfontolt döntéssel élni e tekintetben.

Kicsit több mint minimálbér lett megállapítva.

Mármost Önnek?

Kicsit több mint minimálbér. Igen. Feladatul rám a számlák szortírozása is hártódott egyebek mellett, úgyhogy én rajtam ment át minden Erika meg a Samu között.

Mondhatom, jó volt látni, hogy mindenkinek magasabb lett megállapítva az enyémmhez képest, arról nem is beszélve, hogy Vincze Samunak olyan hajmeresztő ügyletei voltak, amelyeket azóta sem tud senki énrajtam kívül. Köszönöm szépen!

Mikre gondol?

Nem is értem, hogy tudtam úgy ülni ott egész nap, és csak tologatni a kiadási és bevételi papírokat, és nem szólni. Olyan ügyei voltak, komolyan mondom...

Elszámolás előtt éjszakákat töltöttem Erikánál, hogy számlák legyenek találva, melyekkel le lehet fedni Vincze Sámuel bizonyos kiadásait, persze nem bemártásból, csak a tények végett. Emlékszem, hogy például taxi Bécsből Pestre, vagy öt csillagos szállodai szoba két éjszakára Párizsban. Egészen szemképráztató dolgok sejlettek föl. Én pedig vittem haza, amennyit ugye... annak mentén, jó, ha a rezsit, meg a lakbért alig tudta kifizetni az ember, és akkor még élelmiszerhez sem jutott.

A végén már úgy alakult, hogy életmódszerű benntartózkodást igényeltem az irodában, mert úgyis mindig nekem kellett elsőként ott lennem, és utolsó távozóként is. Ez mondjuk megfelelő ötletnek bizonyult, ha csak arra gondolunk, hogy bent tartózkodhattam egyfolytában, így szombaton és vasárnapon is előbbre juthattam a munka... a lemaradásaim ellenében, a hazaút és a visszaút idejét is megtarthattam jómagamnak, a lakberről és a rezsiről már nem is ejtve szót!

Természetesen ez a terapeutám szerint okvetlenül sokat segített abban, hogy ide jutott a helyzetem. De őszintén megvallom magának, igazán nagyszerű terapeuta segítségével volt szerencsém részesülni. Azóta képes vagyok kimondani dolgokat, nyíltan és világosan. Így, hogy „puktum!”, ahogy ő mondta mindig.

Na, most hol tartottam?

Fél év után egyetlen egy barátom nem sok, senkim nem maradt, mi több, a családommal is kénytelen voltam megszakítani a kapcsolatomat, igazából az ember már el sem hagyta a munkahelyét az idő tájt, csak sikálta fel a padlóról a Samu által széthajigált ügyeket, még álmában is. Arról is mesélhetnék.

Majd talán máskor.

Ne haragudjon. Természetesen.

Ha ennek az egésznek adódott valami előnye, ha nem is bármi anyagiakban megtestesíthető, akkor az talán az a tény, hogy az én véleményem szerint nálam jobban senki nem ismeri Vincze Sámuel, hovatovább annak a lehetősége is fennáll, hogy én minden tudásnak birtokában vagyok vele kapcsolatban. Amikor rendelkezhettem egy szabad órával, és ennek okán lehetőségem nyílt lepihenni az iroda hátsó részében valahol, hogy regenerálódjak idegi tekintetben például, az iroda másik végéből azonnal érkezett a hívás, hogy teszem azt ugorjak át a lakásába, és hozzak el egy adag fehérneműt, mert kiderült, hogy egy órán belül el kell utaznia több napra, és addig már nem bír a hazamenetel idejével.

Az ember természetesen rohan, hogy minden meglegyen, így taxi által kiszaladni hozzá, az ember szinte felrepül a lépcsőkön... Na és akkor mi a helyzet! Kezeken megmondom: egy nagy túró! Egyetlen kimosott fehérneműje sem volt, úgy-hogy az ember ilyenkor nekiáll mosni.

Ott mosta a foltos alsógatyáit éhbérért, kialvatlanul, miközben az ő csodás-fantasztikus előadásához kellett volna a színészeket diszponálnia.

Mármint kinek?

Tessék? Természetesen nem ennek mentén nem jött létre az előadás, vagyis nem időben, és nem úgy, ahogy Samu, vagyis Vincze Sámuel szerette volna, de azért számára nyilvánvaló volt, hogy ki miatt.

Úgy érti, Ön miatt?

Dehogyis! Mármost, hogy persze: Sámuel számára.

Ön hány éves?

Huszonöt.

Pesti?

Jelenleg így igaz. De nem mindig történt ez így! Eredendően zalaegerszegi lakosként voltam bejegyezve sokáig, de aztán már Pesten többnyire. Zalaegerszegen születtem és nőttem fel, aztán pedig négy éve tartózkodom Budapesten.

Ott tartott, hogy Sámuel valamiért magát okolja.

Mindazonáltal rendszeresen az éjszaka kellős közepén csörgött a telefonom, és valamilyen feladattal volt bátor ellátni, de adott esetben csak kedélyeskedett, hogy megtudjon a kedélyemre való tekintettel bizonyos részleteket, de okvetlenül tudni való, hogy ő sem rendelkezett sok hozzátartozóval...

Volt olyan is, hogy reggel hat óra húszkor hívott, hogy öltözzek fel, mert öt perc múlva ott lesz, és kivételesen késés és minden egyéb rá jellemző kísérőjelenségektől mentesen jelent meg; csapzottan, ha szabad így mondanom, ráadásul kialvatlanul.

Véleményem szerint azt gondolom, hogy rajtam kívül így senki számára nem merte megmutatni magát. És akkor az ember kezébe nyomott pár százezer forintot, és közölte, hogy most azonnal taxiba vághatom magam, és bejárhatom az összes nagyobb belvárosi hírlapárust, hogy egy bizonyos napilap minden egyes példánya fel legyen vásárolva – hozzáférhetőség szempontjából –, és elhozzam ide, az irodába. Aztán hozzátette, hogy „köszönöm”. Tamás egy alkalommal úgy interpretálta Samu hálanyilvánításait, hogy „te még itt vagy?” – ami véleményemmel egyezik.

Délután négy órakor szálltam ki egy kisteherautó hátulsó részéből tizenkettő vagy még több természetes zsák társaságában, melyeket egyesével volt kénytelen az ember felvinni az emeltre. Véleményem szerint a zsákok tömegre súlyosabbak voltak, mint jómagam. Le lettek pakolva a hátsó raktárhelyiségben, majd ezt követően soha nem adott egyetlen rájuk vonatkozó további instrukciót sem, jómagam pedig természetesen nem hoztam döntést önállóan a zsákok ügyének vonatkozásában, és négy hónappal a fent említett esetet követően, amelyre azért emlékszem kellő pontossággal, hiszen a tragédia másnapján történt a raktárba menetelem, ahová kénytelen voltam menni valamiért; a zsákok ugyanott helyezkedtek el, és akkor megvallom őszintén, belelapoztam... Nem is tudom, hogy ezt elmerhetem-e mondani, hogy Samu személyével szemben megengedhető-e...

Dehát eme ügyek azon dolgok által váltak lehetségessé, ugyanis ezerfelé osztotta szét a figyelmét, egyszerre több helyen kellett jelen lennie szimultán, ennek folytán a fontosabb ügyek operatív része egyedül jómagamra hárult, de persze amikor sajtótájékoztatót tartott az irodában vagy egy illető előadást követően, ami még a társulat egy korábbi munkája volt, mint például a *Deszaturált nesz*, megérkeztek az érdeklődők, kávéfőzésre használta az embert, hátra tolva ebbe a szerepbe, amelyet ugyanakkor meg kellett értenem, mert ez is egy fontos feladatnak bizonyult, és jómagamon kívül aligha végezhetné volna el ezt a kötelességet más személy, hiszen nekem kellett a hibáim okán alantasabb segítséget is nyújtani.

Az ember ilyenkor szaladhatott a kávékkal a konyha és az irodahelyiség vagy a nagyterem háromszögének egyikéből másikába, ahol a Ferenczy meg a Pál ült, vagy adott esetben a Jánossy, meg politikusok is adott esetben.

Az ő fejükben persze nyilvánvalóan fel sem tudott merülni, hogy általam is történhetett valami a dologgal kapcsolatban, hogy teszem azt... mindegy. De nyilván nem mutatott be nekik, hiszen csak a láthatatlan asszisztens személyét láthatták... személyemben, akinek ez azért persze fájt, hiszen egyébként az egész dolog köszönhető is volt neki, olykor nem is kis mértékben, ez az igazság, ha csak arra gondolunk, hogy tulajdonképpen még az előadások szövegekönyvét is az emberrel íratta át, adott esetben, így az *Örömóda* librettó átdolgozása, bár ezt senki nem tudja, és sehol nem szerepel leírva, de mondhatom, jelentős mértékben tulajdonítható az én személyemnek!

A nagyon határozott – ennek ellenére fenntartom, hogy talán mégsem teljes mértékben jogtalan – véleményalkotásom szerint, hiszen mégiscsak volt rálátásom a környezetére, és a személyére is, Vincze Sámuel nem óhajtott szembenézni az igazsággal!

Miszerint?

Miszerint elfordultak tőle. Nem szimpatizáltak velem. Igenis, mindenki fel volt háborodva! És csak az én személyemre számíthatott! Mindenki rajtam keresztül tartotta velem a kapcsolatot, és elég hamar feltűnt, hogy az emberek szinte nem is rejtik véka alá a véleményüket, ha szóba kerül: „A Samuval? Nem, én a Samuval, köszönöm, többé nem óhajtok dolgozni.” „Az egy pökhendi kis fasz.” Bocsánat, de hiszen idéztem. „Ó, a Vincze Sámuel direktor úr! Na, igen, felvitte az isten a jó dolgát.” „Vincze Samura már megint rájött a rendezhetnék? És azt hányan fogják megszívni?” És csupa ehhez hasonló mondatok.

Rettenetesen nehéz volt, igaz, ami igaz, de nem bánom. Szemkápáztatóan nagy volt a felelősség, de az ember próbált örülni, hogy ő választotta ki ennek viselésére. Mindent tudtam róla, de akkor is a főnököm volt: ki tartotta volna a hátát, ha nem jómagam! Az embernek kellett helyette szégyenkeznie! Az ember lett lefordva a partnercég által, ha mondjuk a Samu az utolsó pillanatban kitalált valami változtatandót az ügymenettel kapcsolatban, amelyről természetesen nem tett említést senkinek. Még a személyemnek sem, ami azt jelentette, hogy a telefon felvételét követő fülembe ordítózásból kellett mindenekelőtt rekonstruálnom a galibát, amelyet mi okoztunk, majd megnyugtatni az illetőt, és tudni olyan dolgot közölni vele, amely lehetséges megoldás a továbbiakra nézvést, és képviselhető anélkül is, teszem azt, hogy mondjuk a Samut még négy napig nem tudom elérni.

De mindent megtettem! Aki ezt kétségbe meri vonni, hát... annak nagyon szépen köszönöm.

Ott van például a Nemzeti Hangversenyterem, ahol a társulat felkérést kapott a Zsidó Községtől, hogy egy Holokauszt-koncertet tegyen rendhagyóvá. Persze mondjuk, ennyi maradt a fejekben a Pusztai-társulatról, annak is a korábbi, még Samu előtti dolgairól, hogy „rendhagyó”. Na, mindegy is. Ez nem érdemel további polemikát már úgyszemint. Na persze a Samu lelkesen elvállalta, mindazonáltal, hogy a koncert reggelén még Párizsban volt valami üzleti számlán intézett magánakciója miatt. De hát ez már szinte szót sem érdemel. Szóval kitalált valamit, hogy szegénysorból való kisgyermekeket kell összeszednem, és kis kövekkel a kezükben végig vonulni a nézősorok két oldalán, noha az mindegy volt neki, hogy kövek és gyerekek honnan lesznek előteremtve, és a koncert mely pillanatában fog megtör-

ténni az általa megálmodott konstrukció. Már oda se hederítettem. Őt napig szerveztem a gyerekeket, elkértem őket a szüleiktől, buszt szerveztem az oda- és a visszaútra, mindegyik szülővel egyesével telefonon elbeszélgettem, szerveztem egy koordinátort a helyszínre, hát szóval, ahogy annak rendje és módja szerint kell annak zajlania. Elvittem egy barátnőmet is, azon okból, hogy hátha valamit még kell segédkezni, vagy bárhol probléma adódik a koreográfiával, vagy teszem azt, rosszul lesz egy kisfiú vagy egy kislány, vagy bármi nyavalya. Hát persze Samu beviharzott, és mintha a személyem jelen sem lenne, egyenest a barátnőmhöz fordult, és megkérte, hogy tolmácsoljon a zenészeknek, aki ezt szívélyes kedvvel meg is tette. Ez rendben van, hálás is vagyok neki, hogy elvégezte a munkámat, köszönöm szépen! Hozzám akkor talált először odajönni, amikor az a közlendő ütötte fel a fejét, hogy a buszvezető valamire panaszkodik a visszaút költségeit illetően, és hogy legyen szíves intézkedni, és más alkalmakkor nem galibát okozni. Ez! Ezt kaptam én.

Úgyhogy amikor a Kingával nagyon összelepedve dolgoztak, és Vincze Sámuel már ott állt a Nemzeti Hangversenyterem nézőterének kellős közepén, mint egy pózna, és kezei a magasban hadonásztak, és két órán keresztül ki-be járatta a kisgyerekeket, kövekkel a kis kezükben, Kinga meg angolul és franciául tolmácsolta valamit a külföldi zenészeknek, na, akkor én kiszaladtam az öltözőbe. Ott vigasztaltak emberek, meg egy önkéntes, de a méreg engem úgy evett, hogy én nem tudtam semmi mást mondani, csak a Samu nevét, egymás után vagy húszszor.

Lőrinc ügye által pont tevődött ennek az egésznek a végére.

Jómagam jól ismertem Lőrincet, és roppantul sok beszélgetést folytattunk le ketten.

Egy estén Samu elvitt egy táncelőadásra, hisz azokban az időkben egymás legfőbb bizalmasaiként örülhettünk a másik társaságának, ennek mentén nem ritkán kerekedett ki olyan helyzet is, hogy példának okáért elmentünk vacsorázni, és ilyen alkalmakkor nem volt ritka, hogy nagyokat beszélgettünk, csak úgy, tréfásan is akár, minden elköteleződésnek híjával, és ugyanilyen tekintetben nagy rendszerességnek örvendett az a konstrukció is, melynek során egyéb szakmai és kulturális köteteknek is hódoltunk, de nem kötelességből, inkább ellenkezőleg: a szórakozás végett. Így a kortárs tánc, a színházak, opera is.

Roppantul elragadtatódtam, amikor felcsörgetett, hogy most vagy kicsit később a telefonhívás idejéhez képest adódna egy efféle időöltési lehetőség, és magamra öltöttem egy szép ruhát, sőt, nem érdektelen talán, hogy egy alkalommal ajándék gyanánt jutottam kisestélyihez, más alkalommal egy brosshöz általa, amely nem utolsó sorban igencsak megsegítette később a munkában igényelt lelki erőim csoportosítását, és előtte is, az alkalomhoz készülésnek békés izgalmaihoz, egészen addig, míg a taxi feltűnt az ablakom alatt, ahol boldog voltam.

Kis ünnepek voltak, bátran kijelentem, ezen alkalmak mindegyike.

Március kilencedikén történt, miszerint egy ilyen előadás alkalmával többször is izgatottnak tűnt, mikor odahajolt hozzám, és méltatásának tárgyává tette a darabban szereplő táncosok egyikét, ezen kívül kommentárokat fűzött a teljesítményéhez, és előre-hátrádólt a széken. A taps során emelt hangerővel mondta, szinte kis híján kiáltva a fülembe, hogy „Ecce homo! Ecce homo! Nagyon képességes! A miénk lesz!”

Így testesült meg Lőrinc. Napokat nem kímélt utána járkalni, ügynökségekbe intézni hosszú telefonokat, majd egy héttel az incidenst követően Bécsbe is kisielt, nem kevés kényelmetlen munka elvégzését hagyva örökségemül, például egy előadást megtekinteni, amelynek koreográfiája Lőrincnek volt köszönhető.

Az ezt követő napon, irodabani megjelenését követően, kellően elégedettnek mutatkozott, harmadnapon azonban Lőrincel az oldalán toppantak be. Szinte nem is rejtette véka alá, hogy fülig szerelmes belé. Mármint előttünk.

Samu azokban az időkben tetemesen el volt foglalva az éppen általa szervezett demonstrációk létrehozása által, hovatovább még egy társaságot is alapított, mely afféle ellenzéki tömörülésként fogalmazta meg önmagát, és a tüntetések bejelentése mentén rendőrségről rendőrségre volt kénytelen járni, melynek köszönhetően szinte soha nem vagy csak nagyon ritkán vált láthatóvá az irodában.

Talán nem vitás, hogy egyre jelentősebb mértékben ragadta magával a forradalmi hevület, és talán máig nincs egyetlen segédfogalma sem, miféle fejfájást okozott nekünk ezáltal, akik ott voltunk kénytelenek maradni.

A könyvelés átláthatóságáért közvetlenül Erika volt felelősnek nevezhető, mindazonáltal közvetlen, mint mindenért, ezért is jómagam. Ennek okán talán nem is meglepő, hogy egy eme államellenes aktivitás mellett bármikor számítani lehetett arra, hogy betoppan az adóhatóság egy teljes körű ellenőrzésre. Ahogy Erika nagy elkeseredésében a papírhalmok tornyai között hangját néha viccesen hallatta: „Ne húzogasd a cica bajszát!” Ezzel én is egyetértettem.

Ami azonban mindezt még tetézni látszott, hogy a már évek óta szerveződést mutató darabjára adódott pénz, egy külföldi társszervezet mentén, szóval nem lehetett már hosszan halogatni a dolgot, ki kellett tűzni a bemutató időpontját. Okvetlenül ennek kellett a végének lennie. Katasztrófa által ért véget, és egy emberélet tette fel a pontot az „i”-re.

Ott tartózkodott egész nap nálunk, és Samu darabjának koreográfiája az ő próbálkozásai által kezdett létrejönni, annak ellenére, hogy még nem is volt írott librettó. Igazából halvány segédfogalmam sincs, hogy volt képes véghezvinni mindent, de erős a feltételezésem, hogy Samu rávette ismeretlen dolgok folytán, mint ahogy Samu mindenkit mindenre rávett valamiként. Persze nem találni ebben semmi meglepőt: ő Vincze Sámuel. Mindent és mindenkit megszerez, ha akar. Bizony, ezt így, ahogy van, ki merem jelteni.

Samu által eljutott Lőrinc a tüntetések közelébe is; Lőrinc ugyanis zöldfülű volt a politikában, vagyis nem érdeklődött nagymértékben eme dolgok iránt, ezt pedig Samu nem helyeselte. „Egy gondolkodó, értelmes, mentálisan egészséges ember nem teheti meg, hogy éppen ma ne gondoljon valamit a politikáról.” Ezt mondta. Ez jellemző is volt rá, hogy ilyen szívből szónokolt. Azt is fennhangon említette meg egy alkalommal, hogy „a gondolatok csakis akkor kapnak legitimitást, ha tettekre váltjuk őket.”

Persze ennek meg más dolgoknak a folytán is rettenetes feszültség kapott helyet, amelyben nem érdektelen a tény, hogy Samu fölötte is atyáskodással élt és lekezeléssel, noha ami igaz, az igaz: megértő segítőkészséget mutatott.

Más emberek is végezték ott munkájukat, akikről nem lett szó ejtve: Fröhlich Balázs... vagy Tamás, hogy mást ne mondjak. Balázs nagyon kívülről vált,

egyések szerint ez a Samutól való tisztes védelmi távolság megtartásának volt köszönhető. Aztán ott volt András, aki Samu legjobb barátjának és szellemi partnerének volt tekinthető, azon felül András előadása szerint ő maga részesülhetett Samu titkaiból is. Jómagam Andrással harmonikus kapcsolatot ápoltam, minek folytán megtudtam példának okáért azt az alábbi tény is, hogy Sámuel milyen eszközökkel élt a színészek castingjakor, s ez nem egyéb, mint szexuális természetű vagy pénzjuttatásbeli, de ennek dacára András soha nem élt a nehezteléssel iránta, inkább megértést akart tanúsítani még azon nehéz pillanatokban is, amikor Samu előadása nagynevű kritikuskok rosszmájú élceinek céltáblájává vált.

Am van itt egyéb is az érdekességek tárházából, ha csak a diplomázottságot említem. Ez az észrevétel Erikától származik, amikor egy alkalommal nála ültünk: „arra már gondoltál, hogy ezeknek a nagyokosoknak nincs egy árva papírjuk? Csinálják a fesztivált, hőzöngenek meg okoskodnak, miközben egy érettségit sikerült abszolválniuk!” Nos, ez igaz, Erika híres volt a szabadszájúságáról, mindazonáltal teljes mértékű tényvalóság volt, hogy abban az időben egyedül Erika rendelkezett diplomával, és kis híján én. Na meg persze a Pusztai, de ő szinte már nem is volt közülünk valónak nevezhető, mondjuk a napi jelenléte figyelembe véve.

Tudomásom szerint dolgozott önöknél ekkor egy Szőlős Márton nevű bölcsész, aki szintén rendelkezett diplomával. Meg tudja ezt erősíteni?

Ó, hogyne! A Marci. Persze. Ő is ott volt akkor. A Tamás keze alá dolgozott, ha ő már nem bírta a rászakadó munkákat. De ő tulajdonképpen nem tartozott a szűken vett stáb tagjai közé. Nem csak jogi értelemben, de a lelki involváltság tekintetében sem. Mindig mosolygott, mindenkivel jóban volt, de csak felületesen. Nem tudom, mennyit látott az egészből. Nem sokat beszélt velünk. Én közel tudhattam kerülni hozzá, úgyhogy volt, amikor előfordult, hogy szót váltottunk, bár akkor is inkább csak ő kérdezett, utána pedig megtörtént a Tamás és az ő összeveszése, úgyhogy Tamás elküldte.

Min veszték össze?

Azt sajnos nem tudom, de Erikával azt az elméletet eszeltük ki, hogy Samu a különködöket tudja megnyerni magának azzal, hogy az ország valaha egyik legfontosabb kulturális intézményének – amely a nevéből még képes volt megélni ez idő tájt – képviselőjeként bebocsáttatást ad ezeknek a fiataloknak, miközben a hátlajuk és hiúságuk örvén, Erika így találta magát kifejezni, rabszolgamunkára kényszeríti őket. Valójában ez egy az egyben Erika elmélete, és persze nem kis mértékben származott ez a gondolat egyébként az éjszakai munkák számlájára írható zabolázatlan indulatából, de megfontolandó, hogy a Szőlős Marci például rendelkezett diplomával, és nem is vonódott be, de, teszem azt, Tamás szintén diplomázatlan-ként építette karrierjét, és ő is remélt. Ő mindenképpen szót érdemel, tekintettel arra, hogy annak idején Pusztai László, Vincze Sámuel és Papp Tamás együtt, hárman vágta bele az egész ügybe.

Tamás egy szemkápráztatóan szimpatikus, de az igazat megvallva, ezzel egy időben, sajnálatra méltó fiatalember hírében állt. Nem sokszor dugta ki az orrát az irodájából, hisz egész nap vele rakatták össze a kiadványokat, a promóciós célra készítendő videókat, a reklámanyagokat, nem elfeledkezve a brosúrákról, de nem

ritkán neki volt köszönhető a kábelek megforrasztása, és egyéb hasonló technikai problémák elhárításának kivitelezéséért is nagymértékben az ő személye felelt.

Hosszan tartó barátság volt az övék, jóban voltak még annak idején, s akkor még mind a ketten teljesen másmilyeneknek látszottak, Tamás akkor sem volt bőbeszédű fiatalember, és panaszok is csak nagyon ritkán hagyták el a száját, de egyikét megjegyzéséből azért tudni való volt, hogy nála is – úgymond – fogytán a cérna.

Ja, igen, az egészet azért mondom, mert Tamás és Samu lakótársakká váltak. Jómagam Tamással is nagymértékben jó kapcsolatot ápoltam szerencsére, ezért elbeszélgetéseinkből képes voltam összerakni azt a képet, amiből kiderül, hogy Tamás számára a távozás okai között nem egyedül újdonsült kedvese áll, hanem más dolgok is, úgyszólván. És Tamás elköltözésével esett épp egybe Lőrinc Samuhoz való odaköltözése. Arról nincs beható ismeretem, hogy Lőrincnek mi volt a saját álláspontja mindezzel kapcsolatban, de azt tudom, hogy nem a kifejezett óhajainak egyike volt az összeköltözés, hanem inkább Samu által történt a közös döntés meghozatala.

Tekintettel arra, hogy a köztünk fennálló viszony okvetlenül bizalmasnak volt nevezhető Lőrinc személyével, azt is tudom, hogy félelem kerítette hatalmába. Ezt ő maga említette, nem mondhatnám, hogy közömbösséget színlelve. Úgy vélem, hogy a Samuval való együttlétük mentén Lőrinc realitásérzékének bizonyos részei csorbát szenvedtek, Samu erős egyéniségéből adódóan. Nem tudta érteni Samu reakcióit, nem volt értelmezhető számára Samu közeledése, mely inkább testi természetű volt, mint teszem azt, morális, valamint általában, hogy egyáltalán mit szeretne tőle Vincze Sámuel. És hát igaz, ami igaz: Lőrinc ezekben a hónapokban aszalódott össze, ha szabad ezt így mondani.

Meg is jegyezte nem egy ízben, hogy rohamosan veszít a súlyából, pedig táplálkozik rendszeren, talán még többet is, mint szokott. Iszonyúan sajnáltam szegényt. Jó, persze én sem panaszkodhatom, nem mondom, elgondolható, mekkora volt a súlyom ez idő tájt. De ez semmiség! Nem értem el a negyvenet. De ez nem lényeges: jól vagyok.

Aztán feltevődött a kérdés, hogy most akkor ők együtt vannak-e, mert hiszen ez a kapcsolatunk mentén megengedhető volt a viszonyunkban. Emlékeim szerint nem vált számára világossá a kérdésem értelme, hanem csak nézett értetlenséggel a szemében.

Ekkor vált világossá, hogy Lőrincnek tán halvány segédfogalma sem volt arról, mi áll a helyzet hátterében, úgymond. Samu erőteljes fellépései a majdani áldozattal szemben valójában – ez az én olvasatom szerinti véleményem – a nyúl bokorból történő kiugrasztásának volt a konstrukciója, aminek folytán tette és válaszára kényszerült Lőrinc, noha nem adhatott egyiket sem, mert nem értette Samu szándékait, aki ettől fogva, véleményem szerint, és valójában ezt Erika is osztotta, magában ámulás vádjával sújtotta szegényt.

Pedig Lőrinc egészen egyszerűen csak másmilyen volt, ugyanis nem osztotta Sámuel nemi hovatarozását, amiről belátható, hogy nem tehetett róla. De ha olyan lett volna is, egyszerűen nem vette észre, hogy mi a helyzet. Ámbár sokáig ezt hittem, de aztán egyszer csak részben ennek az ellenkezője is kiderült, persze az amúgy igaz, hogy bármi történt is, sokak véleményével egyet értve, Lőrinc nem

volt éppenséggel egy afféle szellemileg túlqualifikált fiatalember, tehát annyira az sem lett volna meglepő, ha egyszerűen nem vesz észre olyan dolgokat, amelyek a napnál is nyilvánvalóbbak.

Aztán később, amikor már alapos nyúzását végeztek rajta, melyről a szemek alatt éktelenkedő karikák árulkodtak, valamint a beesett arc, a tekintet, amely okvetlenül rémülettel volt megtelve, akkor említette egy alkalommal, hogy a Samunak köszönhetően ismeretlen fiatal emberek jelennek meg a lakásban nem éppen megfelelő napszakokban, s a dolog különösségét egészen konkrét dolgokra utaló hangjelenségek is kísérfni méltóztatnak, ami első sorban azért lehetséges, mert Samu ezen alkalmakkor elfelejtette az ajtókat nem nyitva hagyni, ahogy abban pedig korábban megállapodás született közöttük, úgylíogy annak rendje és módja szerint Lőrinc életére jellemzővé vált a rettegés, ahogy talán már mondtam is.

Később kiderült... Na, majd mindjárt arról is említést teszek... de meg az is, hogy a Lőrinc akkorra már jegyben járt, méghozzá egy nővel, és jómagam, akinek módjában állt közelről tanújává válni a rohamos események forgatagának, végigkísérhettem azt a komisz mesterkedést, amelyet Sámuel eszközölt az ügyön, melynek mentén sajnos adódott, hogy a menyasszony Lőrinc hamarosan bekövetkező búcsúvételével válhatott el kedvesétől.

Kati nagyon furcsa lánynak mutatkozott. Személyem iránt jelentős szimpátiát vélt mutatni. Azon alkalmakkor, ha netán kisebb társaságban voltunk jelen együtt, és a Kati-Lőrinc páros mellett helyet foglaltak mások is, Kati gyakorta mesélt volt párkapcsolatainak részleteiről, az intimeket sem rejtve véka alá. Ez néha kissé kínos jeleneteket eredményezett. Samu gyakran szapulta Katit, és egy alkalommal, emlékszem, éppen nagymamám halálakor volt, amikor én romokban hevertem a konyhában, és a pohár vizet is alig volt összegyűjthető erőm felemelni, Samu azon élcelődött, hogy Kati volt szerelmeinek történeti ecsetelésekor Lőrinc általában a jelenlévő férfiak nyakának jó erős megszorogatását eszközöli, persze csak játékból, de mondjuk olyan módon, hogy az erek kidagadnak, és a játék áldozata utána nem győzi a szorongatott testrészt hosszasan simogatni. Samu nem átalotta egy alkalommal azt a megfogalmazást megengedni magának, miszerint „Kati egy neurotikus hülye picse”, elnézést a nyomdafestéket nem tűrő idézetért, de akkor is ez találatott elhangzani, amit én azért mindenképpen túlzásnak érzek.

Aztán az a szóbeszéd is lábra kelt, hogy egyszer felvitte az öccsét a lakásba, mert Simon akkoriban anyagi meg egzisztenciális gondokkal rendelkezett, úgylíogy segítséget szeretett volna nyújtani a számára, ennek mentén átbeszélgettek egy egész napot, és még azt követően is, ennek folytán nem is volt másnap az irodában megtalálható, de későbbi bevallása szerint ő ezt állítólag előre jelezte Samunak, aki később nem ezt vallotta, viszont az tényvalóság, hogy mikor fülébe jutott Lőrinc távolmaradásának híroka, azon nyomban taxi által hazasietett, és úgy „lebaszta” az öccse előtt a Lőrincet, hogy az a szerencsétlen fiatalember – ezek tulajdon szavai – „elbőgte” magát, de mintha még ez sem volna elegendő, Samu „enyelgésbe” fogott Lőrinc öccsével.

Ez mind így történt.